

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN
NAUT

N° 82 Estiu - Octòbre de 2014

SOMARI

1. La Rintraa
2. Parlarem organiza un voiatge en Itàlia.
Un diccionari scientific en occitan.
3. Diccionari scientific de J. Ubaud (suite)
Per Charrèiras
4. Conte : En Provença
5. Pèiras de fodre, pèiras de veren.
6. Mots croisats dau Gui
Anonai, color de cuèr
Responsas daus mots croisats
7. Lo beure e lo minjar : Roèla de jambon de caion.
Per Rire : Lo Sent-Esperit
8. Jornaas occitanas :

Centenaris

Joan Jaurès
Frederic Mistral

Film : Lenga d'Amor

La Rintraa

Lo Grinhon fai durar l'estiu, mesme quand sòrt en octòbre. Benlèu farà venir lo freid ! Pasmens, mesme si coneissem de pessimistas que se planhon dau bon temps qu'avem, per los autres qu'es totjorn de bon prendre. Mas qu'aquò dure josca l'estiu de la Sent Martin e aurem las jornaas occitanas daus 7 e 8 de novembre sorelhaas.

Veiquiá encara un Grinhon bien plen e poiètz remarcar que tornem a la tradicion dau voiatge qu'èra una marca dau "Parlarem" d'autres còps. Un voiatge de tres jorns en Itàlia. Poirem rencontrar d'occitans italians e veire se nos comprenem e passar un bon moment ensems. Una velhaa es organizzaa e deuriam pas nos esnoiar. Mas aurem lo temps de ne'n tornar parlar.

La rintraa es mai feita per los cors publics de linga, avem acostumat de dire cors, poiriam dire atalhièrs de linga. S'agís de se rencontrar per parlar la linga, l'explicar, la legir e mai l'escriure quand l'òm pòt. Lo cors a tornat començar ès Arras, los jòus de 18 h 15 josca 20 h. Tots los quinze jorns (6/11, 20/11, 4/12, 18/12 per 2014). Es totjorn possible de venir veire e de participar (mai d'info ASPECT : 04 75 08 81 58). Per Sent Victor an mai tornat faire totas las informacions au 0475060137. Per Tornon, l'UPVH, universitat populara vivarès ermitatge, tòrna mai començar los mecres : 5/11, 19/11, 3/12, 17/12 au liceu Màrius Bouvier, 18 h. (mai d'informacions : 0475081583). Ès Anonai an un pauc de pena a reprene (problema de sala) mas sembla qu'en novembre aquò deuriá faire. D'informacions seran bailaas dins los mèdias.

LO GRINHON

es la gazeta de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÉS
D'ès Anonai. Es mandat a tots los aderents.
Per lo recèure, mandar
12 €per una persona
15€per un coble a :
LO GRINHON (G. Betton)
La petita Comba
27 rua Marcel Bruyère
07100 ANONAI
Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN
VIVARÉS.

Las adesions partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

An participat au Grinhon 82 : Patric Cròs, Luceta Rochier, Gui Legrand, Marc Noalha, Monica Besset, Lo Revessin, Gerard Betton

Parlarem organiza :

Voiatge en Itàlia per rescontrar los occitans italians.

Voyage à Barge (Piémont), ville d'Italie jumelée avec Annonay.

Trois jours, deux nuits, les 1, 2, 3 Mai 2015.

Départ le vendredi matin d'Annonay, vers 8 heures, visites en cours de route, repas "tirat de la bjaça", arrivée en soirée à Barge. Repas et hébergement en hôtel de luxe.

Samedi à Barge, repas de midi et du soir compris. Veillée avec les occitanistes de Barge et des environs.

Dimanche, retour, avec arrêts et visites en cours de route.

Prix du voyage : 180 €(base de 40 personnes). Inscriptions avant fin novembre.

Pour s'inscrire : chèque de 30 € à l'ordre de Parlarem en Vivarés envoyé à :

Arlette & Roger Mathieu

Parlarem en Vivarés

Le verger

29 chemin des Grailles

07 100 ANNONAY

Un diccionari scientific en linga d'òc

Se avetz participat l'an passat a las jornaas occitanas de Parlarem en Vivarés, avetz agut l'ocasion de rencontrar Josiana Ubaud que nos presentèt son : "Diccionari ortografic, gramatical e morfologic de l'occitan".

D'aqueste an, au mes de setembre, Josiana Ubaud ven de sortir lo promèir "Diccionari scientific Francés-Occitan(Lengadocian – Provençau / Francés)". Daube 12 500 intraas que pòrtan sus : Matematica, Informatica, Fisica, Tecnologia, Quimica, veiquiá un diccionari que recata los champs lexicaus d'aquelas sciencias estudiaas dins las escòlas e aus licèus. Per completar, laissez

sem la paraula a Josiana Ubaud que nos dis dins son Introduccion (Portisson), en Francés : *"...il nous a paru utile de donner en notes quelques élargissements culturels à ce dictionnaire. Sans prétendre les citer tous, nous rappelons ainsi les personnalités des terres occitanes qui ont contribué à l'avancement des sciences et techniques : nous les mentionnons à propos d'une ou plusieurs de leurs contributions majeures.*

L'an passat, quand venguèt au país, Josiana Ubaud ne'n profitèt per anar veire los monuments d'ès Anonai consacrats aus Montgolfier e a Marc Seguin. Fasiá de fòtos e ne'n faguèt encara en s'entornant per Tornon per veire lo pont de Marc Seguin.

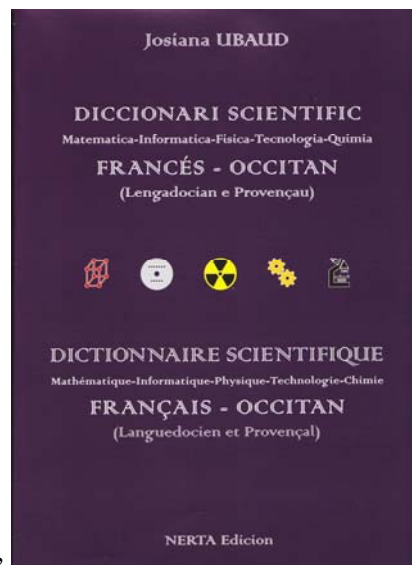
Los savents, los scientifics citats son presentats au començament dau liure, classats per noms e datas, regions, chapitres. Totas las grandas regions occitanas son representaas : Lengadòc, Provença, Gasconha, Auvernha, Lemosin, Daufinat, Roergue, Niça, Peiregòrd, Bearn, Alpas e ...Vivarés. E lo petit Vivarés, petiòta region, mas país de savents e inventors es larjament representat. Ai pas resistat a l'envèia de vos presentar tota la lista de scientifics dau Vivarés que son citats per Josiana Ubaud.

Vivarés dins diccionari scientific de Josiana Ubaud

Joan Loís Boïs (1752-1814) minerai

Enric Josèp Màrius Bouvier (1828-1898) hydraulique, observatoire

Auguste Bravais (1811-1863) cristallographie
 Loís Chambon (1861-1932) machine
 Carles Cheynet (1668-1762) algèbre
 Onorat Flaugergues (1755-1830) astronomie, chute
 Victor Fumat (1842-1907) lampe
 Josèp Miquèu Montgolfier (1740-1810) hydrogène
 Jaume-Estève Montgolfier (1745-1799) hydrogène
 Pèire Peytier (1793-1864) géodésie
 Marc Seguin (1786-1875) chaudière, pont
 Loís Seguin (1869-1918) moteur rotatif
 Laurenç Seguin (1883-1944) moteur rotatif
 Augustin Seguin (1889-1965) moteur rotatif
 Leon Soulerin (?-1893) frein, téléphone
 Joan Tardin (17°) gaz
 August Joan Batista Tauleigne (1870-1926) photographie, radiotélégraphe

Vos resta a chercher de qun endreit de Vivarés son aquelas personalitats scientificas e sustot legir lo diccionari de Josiana Ubaud qu'es una mina d'informacions e un document d'exception.

Josiana Ubaud, Dictionnaire scientifique, Mathématique-Informatique-Physique-Technologie-Chimie, Français – Occitan (Languedocien et Provençal), NERTA Edition, 2014

jb.ubaud@wanadoo.fr

<http://josiane-ubaud.com>

Per charrèiras :

Veiquià un país onte lo toriste es ben aculhit.
 Sus la gaucha, 8 lingas per soetar la benvenguá au monde.
 Sus la dreita l'òm legis qu'aquei país qu'es Sant Bonet lo Freid, onte comença lo Velai. Lo país daus champanhons e dau bien minjar.

E puei, en plen meitan, de mots dins nòstra linga :

"Bianvegnuò ès novo aoutris."

En escritura occitana normalizaa aquò pòt faire :

"Benvenguá ès nosautres"

I a dejà de temps que Regis Marcon a plantat aquei panèl davant l'intraa de sa genta mai-son. Es un clen d'elh, una guincheta, a la linga de son país. Domatge que se serve pas un pauc mai de sa linga dins sos menus. Chauriá benlèu lhi en parlar.

Lo R.

EN PROVENÇA

CONTE

I a quauques temps, faguèro un voiatge au país de la lavanda, ès Bedoïn, au pè dau Ventor. Una setmana au solelh, a randonar chasque jorn, daube lo parfum de las lavandas, de la frigoleta e de las plantas sauvatjas.

Ès Vaison la Romana, lo pont es totjorn solide maugrat los grands aigats e los desbordaments de la riveira. Los Romans savián trabalhar. D'ailamont sus lo Ventor se vei la plana, las vinhas, las Alpas, las dentelas de Mont Miralh...

E encara l'abaia de Seneca, Fontana de Vau Clusa, lo Coloradò provençau e, d'assurat, un marchat de Provença. Qu'èro franc bon !

D'escriure aici, quò m'a fait trovar, dins lo còfre de Serai, quela legenda que ven d'ailai...

*

Quò se passava i a ben de temps, tament de temps que savo plus quora... Ò ! si-es ! qu'èra dau temps que los àngels venián passar lhors vacanças sus la Terra.

Arrivèran dau latz de Bedoïn, lo promeir de julhet, a mejorn. Aguèran una promeira suspresa : los chamins èran tot emboissonats, las vinhas èran pas estachaas, veián pas los rasims.

Segonda suspresa : dins lo vilatge, los contravents, las pòrtas, tot èra sarrat. Pas un chat sus la plaça, los chins cojats a l'ombra bojèran pas a lhor passatge. Tot èra silenci. Anèran au covent onte devián lotjar. Tot èra sarrat. Que faire ? Benlèu i a plus dengun...

La gleisa, la maison dau Bon Diu, la pòrta es totjorn badaa : rintrèran. E 'quí, una treseima suspresa.

Au pè de l'autel, dins son fautuelh, lo curat, assetat, la testa a la ranversa, ronflava, son breviari badat sus la dala. Los àngels chantèran per lo revelhar e li pausèran de questions : "Perqué los chamins emboissonats, las vinhas pas estachaas, las maisons sarraas ?"

Alòrs, en se fretant los uelhs, lhors diguèt : "Aici fai tròp chaud. Passat mejorn, los insèctes, los augèus, los chins, totas las bèstias se quèsan. Los òmes s'endèrman. Quand las moschas, tots los insèctes, los augèus s'esvelhan, los chins japan, la viá tòrna prendre doçament e los òmes se'n van dins las vinhas mas lhors resta pas pro de temps per trabalhar."

Los àngels pensèran que vendrián plus sus la Terra e decidèran de s'entornar au Ciau per rendre compte au Bon Diu de ce que se passava. Arrivats au Paradís, li contèran tot. Ielo compreguèt ce que n'èra e, sens eisitar, mandèt las cigalas au país de Provença.

Despuei, las cigalas chantan tot l'estiu. Los òmes fan plus pranièra, se'n van dins los champs tot lo jorn e trabalhan en chantant e sublant, eürós de faire de bruch daube que las bèstias que s'escondan.

Poiètz 'nar veire... Las vinhas son estachaas, los rasims mauèran au solelh. Los chamins son pròpres, marcats e, eüra, poiètz montar en naut sus las crestas... D'ailamont, poiètz veire las vinhas, los champs de lavandas, los oliviers e las maisons dau vilatge, uvertas a tots los passants...

E benlèu, un jorn, los àngels tornaràn...

La Monica

Pèiras de Fodre, Pèiras de veren

Dins la revista *Connaissance du Pays d'Oc*, l'escrivan Roland Pecout publièt d'articles de 1973 josca 1988. Dins lo numero 42 en 1980 parla de *las pèiras de folze*. (Aicí diriam peiras de fodre).

Quelas pèiras se botavan solia au còl de las bèstias (vachas, feiaas) o dins las maisons per parar lo fodre. Pecout explica que aquelas pèiras son de petits achons neolitics, de pèiras lissaas.

Quelos achons (o destraus) son tròp petits per faire la guèrra, per anar a la chaça o per copar de boesc. Son de pèiras votivas, qu'avián un ròtle simbolic, un usatge sacrat. Los òmes dau Neolitic avián l'avèrtit de las botar cassaas en dos morcèus dins lhors tombas.

Mas coma de pèiras votivas poian venir pèiras que paran lo fodre ?

E Pecout explica que dau temps dau Neolitic, las religions ancianas eran bastiàs sus l'idèia d'un Cial-Paire e una Tèrra-Maire. E lo moment dau rescontre entre lo Cial-Paire e la Tèrra-Maire es l'auratge, moment lo mai sacrat que poie èstre.

Lo liam entre las pèiras sacraas e lo moment sacrat de l'auratge s'es mantengut dins la tèsta daus òmes deupuèi lo Neolitic josca la debuta dau sègle XX. Qu'es coma quò que aquelas pèiras son supausaas para lo fodre.

Un medecin d'Ardecha-Nauta a estudiat aquelas pèiras, qu'existan autanben vès nosautres. A apondut que los òmes pensavan que lo petit achon cassat èra un morcèl dau fodre que resta onte l'a tombat. E coma creián que lo fodre tomba pas dos còps au mesme endreit, zò botavan dins los lintèu de lhors maisons o au còl de lhors bèstias per parar l'elhauç.

Quelo medecin estudièt mai las pèiras de veren que paran lo veren de las serpents, daus bòts e de las labrenas. Son pas de pèiras lissaas per los òmes coma las pèiras de fodre, mas de pèiras naturalas apelaas variolitas que son de pèiras venguàs daus Alps e rotlaas per la Duraça. Beucòp se trovan dins la Crau. Quelas pèiras son picassaas de punts verds o jaunes que fon pensar a la pèl de aquelas bèstias verenosas. Solia, aquelas pèiras se botavan au còl de las vachas o de las feiaas per las parar de aquelas bèstias coma las pèiras de fodre o poián mai èstre utilizaas coma medicina. Las faliá botar dins l'aiga un moment e biure l'aiga quand òm èra picat per una serpent. Savo pas si quò marchava !

Se poria que aquelas peiras sièsan venguàs josca ès nosautres benlèu mai per los pastres dau miègjorn qu'anavan estivar sus las Cevenas o las montanhas d'Ardecha que per lo comèrci de la valaa dau Ròsne.

solia : *autrefois*
parar : *protéger*
achon : *hache*

l'avèrtit : *L'habitude*

lo fodre (masc. en òc)

autanben : *aussi-*
apondut : *ajouté*

lintèu : *linteau*
elhauç : *éclair*

veren : *venin*
bòt : *crapaud*, *labrena* :
salamandre

picassaas : *tachetées*

medecina : *remède*

sièsan : *soient*

Patric Cròs

Los mots croisats dau Gui

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3					■			
4				■				
5					■			■
6			■			■		
7		■						
8								

1- Femna de Tolosa o de Privàs. 2- Mai aisat que de faire. 3- Poèta grèc. Mont de Crèta. 4- Òli anglesa. Lo promeir. 5- Colèras vielhas. Rivèira d'Ardescha. 6- Òme sens consonanta. Per respirar. Dieu d'Egipte. 7- Mesuras de liquide. 8- Amicala.

A- Causa. B- Aver la fe. C- Jus de pom. Quauque pas dins Pequín. D- Fin de messa. Après cinc. E- Titani. Recuperacion a l'usina. F- Amara. Conjoncion. G- Esportius banhats. H- Metau que se'n fai de fiau. Mesura la sensibilitat.

Anonai, color de cuèr

Anonai fuguèt, per assurat, bastiá per de blanchiers que trovèran 'quí l'aiga necita per trabalhar las pèus que ne'n fasián de perjamin. Eüra, la vila vièlha s'amorra sus sas doàs riveiras.

Long de Dèuma e de Cança, las doàs aigas, demòran encara las fantaumas de las tanariàs. Son d'ovriers, pès dins l'aiga, que savon plus que faire de lhors esqueletas color de cuèr. D'uns gaitan, d'en bas, filar las veituras sus lo quitran qu'acaça Dèuma esconduá. Se redreïçan, mans au plec de l'eschina, desovrats. Sos los chapèus de teules reonds, las tèstas voidas daus sechaors badats a las auras eissublan pauc a chaa pauc l'odor de las pèus estiraas.

Dejà, l'emboconament de l'estacion d'espuracion, avalh en bòrd de Cança, a remplaçat lo bocaran de las despòlhas dins las tinas de chauchatge.

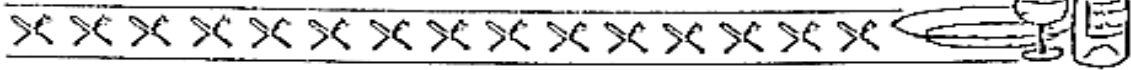
Dins pas gaire, los tanaires saràn pas mai que de personatges per de legendas futuras.

Marc Noalha

Responsas daus mots croisats

1- OCCITANA. 2- CRITICAR. 3- AEDE. IDA. 4- SIR. ADAM. 5- IRAS. AI. 6- OE. ER. RA. 7- LITRES. 8- AMISTOSA.

A- OCASIONA. B- CREIRE. C- CIDRA. LI. D- ITE. SEIS. E- TI. RTT. F- ACIDA. RO. G- NADAIRES. H- ARAM. ASA.

ROÈLA de JAMBON de CAION

Par Lucette Rouchier

Per 6 a 8 personas chau :

- 1 roèla de jambon de caion (1,500 kg environ)
- 1 botelha de vin roge (75 cl)
- 1 cube de bolhon de volalha de far fondre dins ¼ d'aiga chauda.
- 2 pichòtas cebas
- 2 racinas
- 3 fuèlhas de laurièr
- 3 branchilhas de frigoleta
- Òli d'oliva
- Sau e pebre
- 75 gr. de crèma frescha
- 500 gr de chastanhas sos vide.

La velha : Botar la roèla a marinar daube lo vin, las cebas e las racinas chapotaas, lo laurièr e la frigoleta.

Lo lendeman : Esgotar la vianda (gardar la marinada).

. Dins una coquèla de fonta far chaufar un pauc d'òli d'oliva i far revenir la roèla daus dos costats. Quand la vianda es franc dauraa, salar, pebrar, ajotar la marinada daube cebas, racinas, laurièr, frigoleta e mai lo bolhon (Gara, que lo bolhon es salat !).

. Cubercelar la coquèla, laisser cuèire plan-planet (1 ora 1/2 a 2 oras). Au mitan de la cuèisson, tornar la roèla.

. Dètz minutas davant la fin de la cuèisson, ajotar la crèma e las chastanhas.

. Botar sus un plat de servici e passar a taula Acompanhar dau mèsme vin qu'aquelo de la marinada (Sent Jausè o autre ...). De beure daube moderacion !

Nòta : - De segur se pòt prene de chastanhas freschas cuèitas a l'aiga e despelaas.
(Chau pas eissublar que sièm en Ardècha !)

Per Rire

Lo Sent Esperit

Un jorn lo paire demanda a son garçon :

- Diá-me mon petit, de qué as apres encuei au catachierme ?
- Ai apres que lo petit Jèsus èra pas lo filh de son paire.
- Alara qui aqu'es son paire ?
- Lo Sent-Esperit. Zo creietz vos ?
- Bogre ! Si lo curat o dis.
- Mas vos mon paire, sietz bien seür d'èsser mon paire ? I auriá pas quauque Sent-Esperit ès nosautres ?

JORNAAS OCCITANAS

Organizaas per Parlarem En Vivarés en collaboracion daube la MJC d'ès Anonai.
Divendres 7 et dissande 8 de novembre de 2014

CENTENARIS / CENTENAIRES

Centenaires de la disparition de deux grands hommes de culture occitane, l'un en philosophie et politique, l'autre en littérature, Jean Jaurès et Frédéric Mistral. Tous deux ont une rue d'Annonay à leur nom.

Divendres 7 novembre : a la MJC, 20 h 30

JEAN JAURÈS, le philosophe, l'homme politique et l'occitan, conférence par Jordi Blanc, éditeur des oeuvres philosophiques de Jean Jaurès.
(PAF : 5 €)

Dissande 8 novembre : a la MJC

8 h 15 : Accueil.

9 h 00 : Mini stages découverte de l'occitan.

Pour les débutants : Premières leçons d'occitan.

Pour les autres : Le "patois", ça s'écrit !

12 h 00 : Repas "tirat de la biaça".

14 h 30 : FREDERIC MISTRAL, "Le chantre de la langue d'oc, poète provençal et universel", par Jean-Claude Forêt de l'Université de Montpellier.

17 h 00 : LENGA D'AMOR, film de Patrick Lavaud, 52 min, prod. Vrai Vrai Film, 2013.
occitan S/T français. (PAF : 5 €)

À partir de ses souvenirs d'enfant dans la ferme familiale dans le nord du Périgord, Patrick Lavaud nous convie à une découverte sensible de la langue et de la culture occitanes d'hier et d'aujourd'hui. Au fil de ses rencontres avec des personnages touchants et chaleureux, il nous transmet son amour de la langue occitane et nous guide sur les chemins de la tradition orale et de la culture populaire, de la toponymie et de la signalisation bilingue, du conte et de la création littéraire, de l'enseignement et de l'avenir de la langue. L'expérience personnelle devient mémoire collective et la langue occitane révèle sa part d'universalité.

PARLAREM EN VIVARÉS et MJC d'ANNONAY

Renseignements : 06 35 25 37 31 / 04 75 33 85 01 / bartavel.com